

24.4.2024 (korrigerad i lagförslaget 10 § 3 mom. 3 punkten)

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om välfärdsområdenas finansiering

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att lagen om välfärdsområdenas finansiering ändras.

I lagen föreslås bestämmelser om när sådana ändringar i kundavgifterna som är separata från uppgiftsändringar på förhand ska beaktas i finansieringen för finansåret från och med ikraftträdandeåret. Sådana ändringar är ändringar som i bestämmelser om kundavgifter görs i nivån på, grunderna för eller omfattningen av kundavgifterna och vars inverkan på finansieringen på förhand kan bedömas och beaktas på ett sätt som tryggar välfärdsområdenas finansiering.

Enligt förslaget ska justeringen av finansieringen i efterhand ändras i syfte att göra finansieringsmodellen mera sporrande så att välfärdsområdena vid justeringen i efterhand har en självriskandel i fråga om vilken skillnaden mellan de faktiska kostnaderna och de kalkylerade kostnaderna inte beaktas i finansieringen. Vid den justering i efterhand som görs 2026 på basis av skillnaden mellan 2024 års kalkylerade kostnader och faktiska kostnader som baserar sig på bokslutsuppgifterna ska i finansieringen beaktas 95 procent, vid den justering som görs 2027 ska i finansieringen beaktas 90 procent, vid den justering som görs 2028 ska i finansieringen beaktas 80 procent och vid de justeringar som görs från och med 2029 ska i finansieringen beaktas 70 procent.

Det föreslås att den tilläggsfinansiering som beviljats ett enskilt område vid justeringen i efterhand inte ska beaktas som en post som höjer finansieringen på riksomfattande nivå.

Därtill föreslås det ändringar i bestämmelserna om de uppgifter som används vid beräkningen av riskkoefficienten för räddningsväsendet.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft den 1 januari 2025, med undantag för lagens 10 § som avses träda i kraft den 1 januari 2026.

1.1 De viktigaste förslagen

I propositionen föreslås det att efterhandsjusteringen av välfärdsområdenas finansiering ändras så att välfärdsområdena har en självriskandel där skillnaden mellan de faktiska kostnaderna och de kalkylerade kostnaderna inte beaktas. Av det justeringsbelopp som räknas ut vid efterhandsjusteringen 2026 på grundval av skillnaden mellan de kalkylerade och de faktiska kostnader som baserar sig på bokslutsuppgifterna för 2024 beaktas 95 procent. Vid den justering som görs 2027 beaktas 90 procent, vid den justering som görs 2028 beaktas 80 procent och vid de justeringar som görs från och med 2029 beaktas 70 procent.

Efterhandsjusteringen beräknas i princip på samma sätt som enligt den gällande lagen, så att den korrigerar nivån på välfärdsområdenas statliga finansiering med två års fördröjning till att motsvara de faktiska kostnaderna. Efterhandsjusteringens belopp och hela finansieringsnivån beror på välfärdsområdenas faktiska kostnadsutveckling. Om kostnadsutvecklingen till följd av välfärdsområdenas egna anpassnings- och effektiviseringsåtgärder är så moderat att välfärdsområdenas ekonomiska resultat förbättras innebär efterhandsjusteringen att finansieringen minskar. Om kostnadsutvecklingen är snabb och resultatet försämras innebär efterhandsjusteringen att finansieringen ökar.

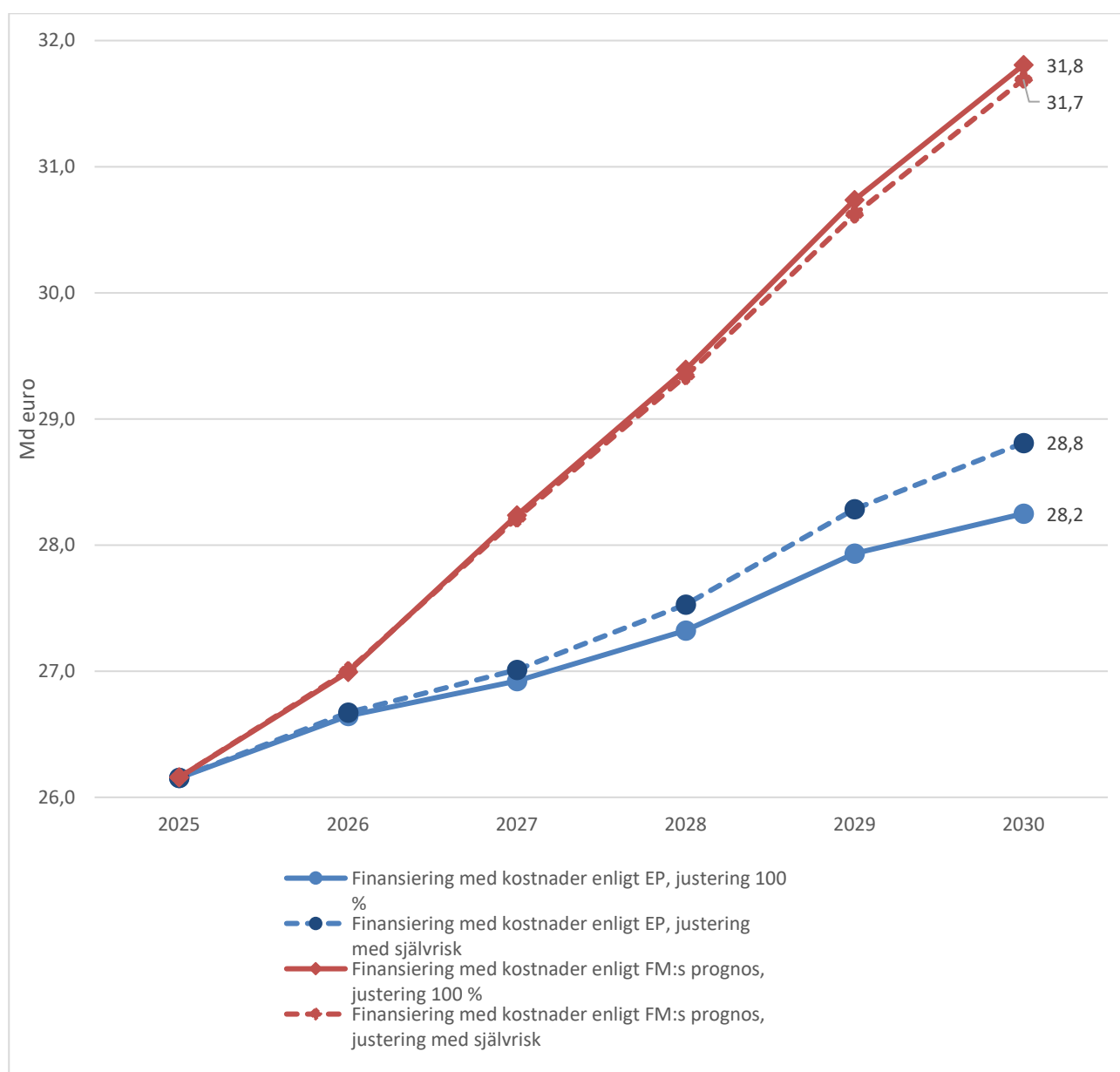
Om till exempel den mycket moderata kostnadsutvecklingen enligt välfärdsområdenas ekonomiplaner realiserar minskar alltså den föreslagna självrisken det belopp som dras av från finansieringen i efterhandsjusteringen. Därmed ökar självrisken i praktiken välfärdsområdenas statliga finansiering. Jämfört med den fullskaliga justeringen enligt den gällande lagen ökar självrisken finansieringen desto mer ju mer välfärdsområdena med sina egna åtgärder klarar av att tygla kostnadsutvecklingen. Självriskandelens ökande effekt på finansieringen riktas till välfärdsområdena enligt samma proportioner som den kalkylerade finansieringen. Finansieringsnivån i sin helhet förblir dock lägre till följd av en moderat kostnadsutveckling. Självrisken kan alltså bidra som ett incitament för välfärdsområdena att vidta åtgärder som bromsar kostnadsökningen.

Ju mer kostnaderna uppskattas öka, desto högre är nivån på den statliga finansieringen i sin helhet. I utvecklingsprognosen för välfärdsområdenas ekonomi från finansministeriets ekonomiska avdelning våren 2024 är

antagandet att välfärdsområdena genomför egna anpassnings- och effektiviseringsåtgärder motsvarande totalt 900 miljoner euro fram till 2026. Trots dessa åtgärder är nettokostnadsutvecklingen enligt prognosen cirka 2 procentenheter snabbare än utvecklingen enligt ekonomiplanerna. Utifrån denna snabbare kostnadsutveckling skulle höjningen av självriskan minska ökningen av finansieringen i efterhandsjusteringen, vilket innebär en lägre nivå på den statliga finansieringen än med en fullskalig efterhandsjustering. Trots att detta är en direkt besparing ur statsfinansernas synvinkel skulle nivån på den statliga finansieringen då ändå i sin helhet vara betydligt högre på grund av den snabbare kostnadsökningen.

I figur 1 nedan beskrivs nivån på välfärdsområdenas finansiering på riksnivå och hur ökningen av självriskan påverkar den om kostnaderna utvecklas enligt välfärdsområdenas ekonomiplaner respektive finansministeriets prognos som beskrivs ovan och närmare i propositionens avsnitt 4.2.1.2.

Figur 1. Välfärdsområdenas statliga finansiering och konsekvenserna av ökningen av självriskandelen i efterhandsjusteringen när kostnaderna motsvarar välfärdsområdenas ekonomiplaner (EP) respektive finansministeriets (FM) prognos.

Konsekvenserna av ökningen av självriskandelen behöver analyseras på både kort sikt och längre sikt. Välfärdsområdena ska anpassa sin kostnadsutveckling under de första åren för att uppfylla kraven på balansering av ekonomin, och då uppnås sannolikt inga direkta besparingar i statsfinanserna i förhållande till en fullskalig

efterhandsjustering utan ökande självriskandel. Om ökningen av självriskandelen uppmuntrar välfärdsområdena att bromsa kostnadsökningen märks detta ändå i form av ett mindre statligt finansieringsansvar. Uppskattningarna av kostnadsutvecklingen är desto osäkrare ju längre in i framtiden uppskattningarna sträcker sig. Om välfärdsområdena klarar av att anpassa sin kostnadsutveckling under de första åren i enlighet med skyldigheterna att balansera ekonomin är det sannolikt att det i något skede uppstår ett tryck att öka kostnaderna. Då kan ökningen av självriskandelen också generera direkta besparingar i statsfinanserna i förhållande till en fullskalig efterhandsjustering.

Dessutom föreslås det i propositionen att tilläggsfinansiering som beviljats ett enskilt område inte ska tas i beaktande i efterhandsjusteringen från och med den justering som gäller finansieringen för 2024. En tilläggsfinansiering som adderas till finansieringen på riksnivå skulle riktas oändamålsenligt till alla välfärdsområden utifrån de faktorer som enligt finansieringslagen bestämmer finansieringen. Därför korrigeras det enskilda välfärdsområdets finansieringsproblem i praktiken inte av att tilläggsfinansieringen beaktas i finansieringsbasen. En ökning av den statliga finansieringen till välfärdsområdena på den grunden är därmed inte nödvändig för att trygga finansieringen och inte heller motiverad med hänsyn till behovet av sparåtgärder i de offentliga finanserna.

I propositionen föreslås det också att finansieringslagens bestämmelser kompletteras när det gäller hur sådana ändringar i kundavgifterna som är separata från uppgiftsändringar ska beaktas i välfärdsområdenas finansiering. Ändringar i bestämmelser om kundavgifter beaktas på förhand i finansieringen för finansåret när de höjer eller sänker nivån på en kundavgift eller ändrar avgiftens grund eller omfattning. Ändringens effekter beaktas i finansieringen för det år den träder i kraft på motsvarande sätt som vid föreskrivna ändringar i uppgifterna. Indexhöjningar som syftar till att hålla avgiftsnivån på en nivå som motsvarar kostnadsökningen tas dock inte i beaktande på förhand. För att en ändring i bestämmelserna om kundavgifter ska kunna beaktas på förhand i finansieringen med stöd av den föreslagna bestämmelsen ska ändringens inverkan på finansieringen kunna bedömas kalkylbaserat i euro och beaktas på ett sätt som tryggar välfärdsområdenas finansiering.

Dessutom ändras bestämmelserna om informationsunderlaget för riskkoefficienten för räddningsväsendet, som utgör grunden för finansieringen av räddningsväsendets uppgifter. Det informationsunderlag som används för att beräkna riskkoefficienten utvidgas så att det förutom de risknivåutor som Statistikcentralen beräknat även omfattar andra data som avgör servicebehovet, och som anges närmare i en förordning. En annan ändring gäller tidpunkten för de uppgifter om invånarantalet i Statistikcentralens statistik över befolkningsstrukturen som används vid beräkningen. Denna tidpunkt föreslås vara utgången av året före det år som föregått finansåret.

*Lagförslag***Lag****om ändring av lagen om välfärdsområdenas finansiering**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om välfärdsområdenas finansiering (617/2021) 9 §, 10 § och 23 § 1 mom., av dem 9 § sådan den lyder i lag 354/2022 och 10 § 2 mom. sådant det lyder i lag 700/2022, som följer:

9 §

Beaktande av ändringar i uppgifterna och kundavgifterna

När nivån för den statliga finansieringen bestäms för finansåret beaktas på det sätt som avses i 5 § till fullo en ändring i omfattningen eller arten av de uppgifter för vilka välfärdsområdena har organiseringsansvaret, om ändringen följer av en lag eller förordning som gäller uppgiften i fråga, av sådana föreskrifter från en statlig myndighet som grundar sig på lag eller förordning eller av statsbudgeten. Den statliga finansieringen kan höjas eller sänkas utifrån ändringar i uppgifternas omfattning eller art. Ändringen i uppgifternas omfattning eller art kan grunda sig på statsbudgeten, till den del ingenting annat föranleds av lagstiftningen om välfärdsområdenas uppgifter.

Den statliga finansieringen höjs eller sänks på det sätt som avses i 1 mom. på basis av en ändring i nivån på, grunderna för eller omfattningen av en kundavgift som tas ut för en uppgift som hör till välfärdsområdenas organiseringsansvar, om ändringens inverkan på finansieringen på förhand kan bedömas och beaktas på ett sätt som tryggar välfärdsområdenas finansiering.

10 §

Beaktande av de faktiska kostnaderna

När nivån för den statliga finansieringen för finansåret bestäms beaktas årligen i efterhand de i 5 § avsedda kostnaderna enligt de bokslutsuppgifter som välfärdsområdena lämnat till Statskontoret för året före det år som föregått finansåret (*faktiska kostnader*) så att skillnaden mellan de kalkylerade kostnaderna och de faktiska kostnaderna för året i fråga läggs till finansieringen eller dras av från finansieringen.

Till de kalkylerade kostnader som avses i 1 mom. läggs den i 11 § avsedda tilläggsfinansiering som beviljats för året i fråga så att den inte ökar det belopp som ska beaktas på basis av skillnaden mellan de kalkylerade och de faktiska kostnaderna.

Beaktandet av de faktiska kostnaderna baserar sig på den i 1 mom. avsedda skillnaden mellan de kalkylerade och de faktiska kostnaderna för finansåret, som i enlighet med 8 § 1 mom. justeras enligt kostnadsnivån för det finansår för vilket justeringen görs. Vid beräkningen beaktas förändringen i skillnaden mellan de kalkylerade och de faktiska kostnaderna för det i 1 mom. avsedda finansåret jämfört med det föregående finansåret samt den justering som gjorts i efterhand för det finansår som avses i det momentet. Av det belopp som erhållits på det sättet beaktas som justering av de faktiska kostnaderna

- 1) 95 procent vid den justering av 2024 års finansiering som görs för 2026,
- 2) 90 procent vid den justering av 2025 års finansiering som görs för 2027,
- 3) 80 procent vid den justering av 2026 års finansiering som görs för 2028,
- 4) 70 procent från och med den justering av 2027 års finansiering som görs för 2029.

23 §

Riskkoefficient för räddningsväsendet

Välfärdsområdets riskkoefficient för räddningsväsendet baserar sig på de nationella, regionala och lokala behov och olycksrisker eller andra risker som anger servicenivån för räddningsväsendet och som avses i 3 § i lagen om ordnande av räddningsväsendet (613/2021). För fastställande av riskkoefficienten för räddningsväsendet delas välfärdsområdet in i rutor på en kvadratkilometer och för varje ruta beräknar inrikesministeriet en risknivå. På grundval av risknivån delas riskrutorna in i de fyra riskklasserna I, II, III och IV. Riskkoefficienten för räddningsväsendet beräknas genom att tätheten i fråga om riskrutor för välfärdsområdet divideras med

tätheten i fråga om riskrutor för hela landet. Vid beräkningen av riskkoefficienten beaktas de riskrutor vars riskklass som bestäms på basis av Statistikcentralens uppgifter och de inträffade olyckorna är I och II eller vars viktcoefficient som baserar sig på ett riskobjekt som i sin helhet är beläget inom en eller flera rutor eller på verksamhet som bedrivs inom en eller flera rutor är minst 1. När koefficienten beräknas används uppgifter i Statistikcentralens statistik över befolkningsstrukturen om invånarantalet vid utgången av året före det år som föregått finansåret.

Denna lag träder i kraft den 20 . Lagens 10 § träder dock i kraft den 1 januari 2026.

Helsingfors den 20

Statsminister

Petteri Orpo

Kommun- och regionminister Anna-Kaisa Ikonen